

A 1803/välfärd

Framlagt av Mittengruppen
Behandlas i Utskottet för välfärd i Norden

**Medlemsförslag
om nordiskt samarbete mot hedersförtryck****Förslag**

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att fördjupa det nordiska samarbetet inom forskningen, rättsväsendet och myndigheter som arbetar med hederspreventivt arbete.

att identifiera hur de nordiska länderna har arbetat förebyggande för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer såsom barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning både i relation till barn och unga likväl som vårdnadshavare.

att identifiera hur de nordiska länderna har arbetat specifikt mot barnnäktenskap på de olika nivåerna.

att identifiera hur de nordiska länderna har arbetat mot könsstympning av flickor och kvinnor samt vilka åtgärder som vidtagits för att ge de redan utsatta rätt till vård och stöd.

att utbyta erfarenheter kopplade till rättsväsendets arbete med att utreda "hedersrelaterade brott" med särskilt fokus på barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

Bakgrund

Att bryta det hedersrelaterade förtrycket är en av vår tids största frihetsfrågor. Det handlar om att alla, oavsett kön och oavsett familjebakgrund, ska kunna få del av rätten att bestämma över sina egen framtid. Det handlar om saker som tagits för självklara i vårt samhälle men som förblivit oåtkomliga för de flickor och pojkar, kvinnor och män som lever i en miljö där familjens och gruppens heder är överordnad individens frihet. Det handlar om t.ex. att få tillgång till all undervisning i skolan, att få vara med kompisar, att få ha fritid, att ha egenmakt över sin sexualitet, kroppslig integritet, att ha rätt att själv bestämma vem man vill leva med och att ha rätt att få forma och påverka sitt liv.

År 2009 lade dåvarande Ungdomsstyrelsen i Sverige fram en rapport om att 70 000 unga inte fick välja själva vem de skulle gifta sig med. År 2014 beräknade Carin Göt-

blad, statlig nationell samordnare mot våld i nära relationer, att 100 000 killar och tjejer under 25 år lever under hedersrelaterat förtryck. Oberoende forskare har gjort beräkningar som pekar på att antalet unga som får sin frihet inskränkt genom hedersrelaterat förtryck i Sverige ligger så högt som 240 000.

Begreppet hedersrelaterat förtryck leder ofta tankarna till det våld och det förtryck som handlar om kyskhetskontroll, om att kontrollera ungas val av relationer och att begränsa deras framtid som vuxna. En rad rättsfall vittnar om att den som vägrar underordna sig hederstänkandet i extrema fall kan få betala med sitt eget liv. Längre var det kontroversiellt och ifrågasatt i Sverige att uppmärksamma hedersfrågor. Det förekommer fortfarande att hederstänkande relativiseras eller urskuldade. Problemets omfattning i kombination med engagemang från politiker och inte minst från de drabbade själva har dock fått medvetenheten och åtgärdsförslagen kring problemet att mogna. Det ska dock understrykas att även när detta hedersförtryck uppträder som ett randfenomen, drabbar de enskilda lika hårt. I länder där hedersförtryck existerar inom mycket små minoriteter kan samhället vara mindre förberett. Det finns därför goda skäl att uppmärksamma och arbeta tillsammans över de nordiska gränserna så att kunskap och erfarenheter kan delas.

Agenda 2030 har förhandlats fram av samtliga FN:s medlemsstater för hållbar utveckling och består av 17 globala mål och 169 delmål. Mål 5 handlar om att skapa ett jämställt samhälle där flickor, pojkar, kvinnor och män ska ha samma förutsättningar och möjligheter. Ett av delmålen i mål 5 handlar om att avskaffa alla skadliga traditioner, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning. I maj 2017 ratificerade Europarådet konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Konventionen erkänner uttryckligen hedersrelaterade brott och könsstympning av flickor och kvinnor som en form av våld mot kvinnor. Ratificering tvingar EU att skydda och stödja offren genom att erbjuda tjänster såsom till exempel permanenta telefonhjälpnummer och specifikt medicinskt stöd samt arbeta förebyggande för att främja förändring i syfte att utrota fördomar, sedvänjor, traditioner som utgår om förreställningen om kvinnors underordning eller från stereotypa könsroller.

I rapporten "Kunskap som fungerar i praktiken - stärkt nordiskt samarbete på Socialområdet" riktar den tidigare isländske socialministern Árni Páll Árnason också fokus på att det nordiska samarbetet behöver vara mer kunskapsbaserat och efterfrågeorienterat. Kunskap som fungerar i praktiken och att dela det som fungerar, är budskapet från Árnason.

Det finns ett behov av att utbyta erfarenheter mellan forskare inom de nordiska länderna, att arbeta med metodutveckling och systematisering när det gäller hedersvåld för berörda myndigheter. Civilsamhället har en central roll i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer såsom barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Civilsamhället har lång erfarenhet av att möta och ge stöd till de individer som utsatts eller är i risk för att utsättas. Erfarenheter av sam-

verkan mellan det offentliga och civilsamhället måste tas tillvara för att stärkas och utvecklas.

För små länder är det avgörande att arbeta tillsammans för att tillgodogöra sig kunskap som kan vara svår att tillgodogöra sig i länder där erfarenheterna är begränsade.

Det finns också hedersförtryck vars uttryck gör sig gällande över de nordiska gränserna. Unga som mot sin vilja gifts bort i andra nordiska länder. Men också parallella rättssystem uttryckta i klaner och släkten som sträcker sig över landsgränser.

Reykjavik, den 22. Januari 2019

Arman Teimouri (L)

Anna Kolbrun Arnadóttir (Mifl)

Arto Pirttilahti (cent)

Bertel Haarder (V)

Britt Lundberg (C)

Carl Holst (V)

Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Heidi Greni (Sp)

Jenis av Rana (Mfl)

Johanna Karimäki (gröna)

Ketil Kjenseth (V)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Krista Mikkonen (gröna)

Linda Ylivainio (C)

Magnus Ek (C)

Martti Talja (cent)

Mikael Staffas (Lib)

Rasmus Ling, (MP)

Tore Storehaug (Krf)

Willfred Nordlund (Sp)